

Lang leve het Nederlands!

Koester het Nederlands als onderwijstaal, ook op de universiteit!

Het onderwijs aan de Nederlandse universiteiten is in hoog tempo aan het verengelsen, sneller en grootschaliger dan in enig ander Europees land. Veel Nederlandse studenten kunnen de opleiding van hun keuze niet meer in het Nederlands volgen, want nu al wordt 29 procent van alle universitaire bacheloropleidingen en maar liefst 76 procent van alle universitaire masteropleidingen nog uitsluitend in het Engels aangeboden.

ANNETTE DE GROOT

Merkwaardig genoeg kon deze situatie ontstaan terwijl de Nederlandse Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) twee artikelen bevat die onmiskenbaar de intentie hebben het Nederlands te beschermen. Een daarvan (WHW 1.3) verplicht de instellingen de Nederlandse taalvaardigheid van de studenten, de Nederlandse én de buitenlandse, te bevorderen. Het tweede (WHW 7.2) dicteert dat het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands, een paar uitzonderingen daargelaten.

De dominantie van volledig Engelstalige opleidingen aan de Nederlandse universiteiten is niet alleen strijdig met de wet, maar brengt ook een aantal nadelen en risico's met zich mee. Een daarvan is een verlies aan begrips- en uitdrukingsvermogen van docenten en studenten in de onderwijsomgeving. Verreweg de meesten van hen zijn namelijk 'ongebalanceerde' meertaligen, bij wie het Engels als tweede taal aantoonbaar onderdoet voor het Nederlands, hun moedertaal. Dat geldt voor alle onderdelen van het taalsysteem, maar doorgaans het sterkst voor de woordenschat. Hoogopgeleide volwassen taalgebruikers beschikken in hun moedertaal over een vocabulaire van ongeveer twintigduizend woordfamilies, terwijl hun Engelse woordenschat ongeveer half zo groot is. Bovendien worden de Engelse woorden oppervlakkiger gekend dan hun Nederlandse equivalenten. Voeg daarbij een reeks andere onvolkomenheden in het gebruik van een tweede taal, waaronder het welhaast onvermijdelijke spraakaccent dat de verstaanbaarheid negatief beïnvloedt, en het hoeft geen verbazing te wekken dat Engelstalig onderwijs het begrips- en uitdrukingsvermogen van studenten en docenten beperkt. Het Engels als instructietaal vormt zo een belemmering voor kennisoverdracht, kennisverwerving en academische ontwikkeling en kan bijgevolg leiden tot verlies van onderwijskwaliteit.

Bovendien bemoeilijken volledig Engelstalige opleidingen de door de wet voorgeschreven toename van Nederlandse taalvaardigheid bij de studenten. Zelfs het omgekeerde dreigt: een verzwakking en mogelijk gedeeltelijk verlies van hun Nederlands, want om sterk en stabiel te blijven, moet een taal permanent en intensief onderhouden worden. Een algemene academische woordenschat en een op hun eigen studiegebied toegespitste vaktaal zullen de studenten zich in het Nederlands niet als vanzelfsprekend eigen

maken, wat op termijn de status van het Nederlands als wetenschapstaal ondergraaft. Een hieraan gerelateerd risico is een steeds eenzijdiger oriëntatie op de Engelstalige wetenschappelijke literatuur en de Angelsaksische wetenschapsbeoefening, ten koste van andere wetenschappelijke tradities en verworvenheden.

Wat bracht de universiteiten ertoe deze nadelen en risico's van het op grote schaal verengelsen van hun opleidingen voor lief te nemen? Ik beperk me tot het noemen van de belangrijkste oorzaak: de manier waarop het onderwijs gefinancierd wordt, dwingt de universiteiten ertoe elkaar te beconcurreren bij het werven van studenten. Door complete opleidingen Engelstalig te maken, komen die binnen het bereik van studenten uit alle windstreken. Om te kunnen worden toegelaten, hoeven buitenlandse studenten immers geen letter Nederlands meer te leren (een gegeven dat nog een nadeel oplevert: het belemmert hun integratie in de Nederlandse samenleving). Het verengelsen als strategie om studenten te werven, is intussen enorm effectief gebleken, zozeer dat universiteitsbestuurders voor bepaalde opleidingen nu een *numerus fixus* bepleiten om een goede onderwijskwaliteit te kunnen blijven garanderen.

Een recente wijziging in de onderwijsfinanciering beoogt een afname van de onderlinge concurrentie tussen de instellingen in de werving van studenten en de taalartikelen in de WHW zijn onlangs aangescherpt. Ook zal de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie er voortaan scherp op toezien of een keuze voor Engelstalig onderwijs door de betrokken instelling overtuigend is onderbouwd. Het valt te hopen dat deze ingrepen ertoe zullen leiden dat het Nederlands als belangrijke instructietaal aan de Nederlandse universiteiten niet alleen overleeft, maar zelfs weer gaat floreren.

Annette de Groot is emeritus hoogleraar Experimentele Taalpsychologie aan de Universiteit van Amsterdam.

Annette de Groot sprak op het symposium *Overleeft het Nederlands in het onderwijs?* van de Marnixring op 28 april 2019 in Mechelen. De stichting ANV Fondsen steunde dit symposium met een bedrag van € 500,-.